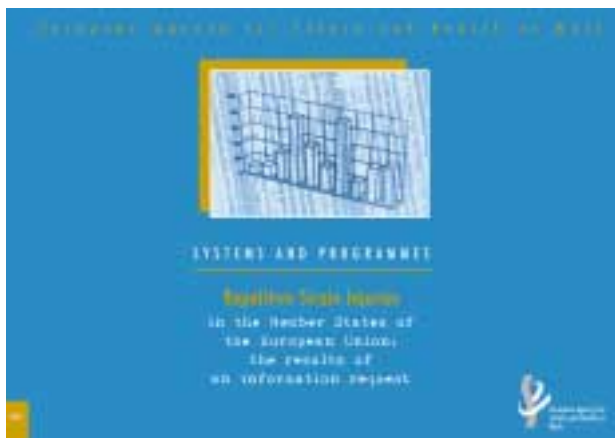

Atkārtoti sastiepumi ES dalībvalstīs

Aģentūras ziņojuma kopsavilkums

'Atkārtots sastiepums' vai 'AS' ir parasti lietots, vispārpieņemts termins balsta - kustību sistēmas traucējumu apzīmēšanai. Šie traucējumi var skart augšējās un apakšējās ekstremitātes, tai skaitā arī plecus un kaklu, plaukstu locītavu, elkoņus un ceļus, tos var izraisīt neērti iermeņa stāvokļi un kustības vai arī iermeņa stāvokļi un kustības, kas bieži atkārtojas vai arī kas jāveic straujā tempā (skatīt Aģentūras ziņojumu - Ar darbu saistīti kakla un augšējo ekstremitāšu balsta - kustību sistēmas traucējumi).

Ārējā ziņojumā atspoguļoti jaunā Aģentūras ziņojuma "Atkārtoti sastiepumi Eiropas Savienības dalībvalstīs" secinājumi, un tā ir balstīta uz 1999. gadā veiktās apsekojuma aptaujas rezultātiem. Tā tika veikta pēc Nīderlandes Sociālo lietu un nodarbinātības ministrijas lūguma, kas vēlējās uzzināt, kā dažādās Eiropas valstīs tiek definēta un vērtēta atkārtoto sastiepumu problēma, kādas politikas nostādnes un pasākumus valstīs veic, lai tiktu galā ar šo problēmu.

'AS' – Eiropas perspektīva

- Dalībvalstīs nepastāv kopīgas definīcijas "AS", lai gan visās valstīs ir sava veida terminoloģija, kas vismaz netieši ir saistīta ar šiem veselības traucējumiem, tādēļ kā augšējo ekstremitāšu darbības traucējumi.
- Dalībvalstu starpā pastāv liela dažādība datu vākšanas metožu un rīcībā esošo datu ziņā par šo traucējumu izplatību. Taču, lai kādi šie dati nebūtu, tie apstiprina, ka atkārtoti sastiepumi ir vērā ņemams risks darba vietā.
- Šo traucējumu parādīšanās ir saistīta ar veicamā darba veidu; bez tam sievietes bieži vien strādā profesijās, kurās šāds risks ir lielāks.
- Dalībvalstīs īsteno dažādas iniciatīvas, kuru mērķis ir samazināt šādu traucējumu rašanās iespējas.

Valdību politika 'AS' jomā

Virkne dalībvalstu ir izstrādājušas politiku un plānus, kuru mērķis ir novērst ar darbu saistītus atkārtotus sastiepumus. Šīs iniciatīvas tiek īstenotas dažādos veidos, un to vidū ir:

- preventīvie pasākumi, kas vērsti uz konkrētiem sektoriem;
- atskaites sistēmu uzlabošana;
- pētījumu vai konkrētu izpētes projektu finansēšana;
- informatīvo materiālu, vadlīniju utt. sagatavošana;
- veselības monitoringa protokoli;
- rīcības plānu un mērķu noteikšana saskatītas samazināšanai.

Īpaši, ka citās dalībvalstīs 'AS' profilakse veido daļu no vispārējās pieejas risku samazināšanai darba vietās un Eiropas likumdošanas ieviešanai. 'AS' var uzskatīt par daļu no lielākas balsta - kustību sistēmas darbības traucējumu grupas, kas ietver arī muguras traumas, ko izraisa ar smagumu pārvietošanu saistīti riski. Tas arī izskaidro, kāpēc dažos no dalībvalstu sniegtajiem piemēriem tiek pieminēta arī smagumu pārvietošana.

- **Austrija:** 1999. gadā tika veikts pētījums, lai oficiālajā arodslimību sarakstā iekļautu arī ar darbu saistītus muguras smadzeņu bojājumus kā arī ar darbu saistītu tendovaginītu.
- **Beļģija:** Problēmas izpētei ir tikusi izveidota oficiāla darba grupa. Tiek apsvērta iespēja izstrādāt informācijas politiku darbavietās un darbiniekiem.
- **Dānija:** Pievēršanās 'AS' ir daļa no ministrijas rīcības programmas tīras darba vides nodrošināšanai 2005. gadā. Pēc parlamenta lēmuma sociālie partneri ir izstrādājuši rīcības plānu, kas izvirza mērķi samazināt slimības izplatību par 50%.
- **Francija:** Vairākos reģionos ir veikti eksperimenti ar ziņošanas procedūru maiņu. Dažos reģionos ziņojumu skaits par "AS" desmitkārtējās, un ievērojami uzlabojās saņemtas informācijas kvalitāte.
- **Vācija:** Programmas balsta - kustību sistēmas darbības traucējumu apkarošanai koncentrē uzmanību uz izpētes projektiem, kā arī ES likumdošanas pārņemšanai un ieviešanai nacionālajā līmenī.
- **Grieķija:** Pasākumi ir saistīti ar likumdošanas ieviešanu darba drošības un veselības aizsardzības jomā attiecībā uz balsta - kustību sistēmas darbības traucējumu novēršanu, kas izriet no ES Pamatdirektīvām par displeja ierīcēm un roku darbu, rīkojoties ar kravām.
- **Īrija:** Plāno konkrēti pievērsties šim jautājumam īpašā darba programmā nākotnē.
- **Luksemburga:** Plāno 2000. gadā iekļaut divus projektus financē un būvniecības sektoros.
- **Nīderlande:** Ir izvirzīts mērķis četrus gadus laikā samazināt sūdzības par 'AS' ar displeju strādājošo darbinieku vidū par 10% vai par 100 000 gadījumiem).
- **Spānija:** Valsts līmenī ir izstrādāta politika, kas ietver likumdošanu, tehnisko rokasgrāmatu un veselības uzraudzības protokolu publicēšanu. Daži autonomie reģioni ir uzsākuši izpēti, lai uzlabotu darba prakses modeļus konkrētos sektoros, kā arī lai konsekventi samazinātu balsta - kustību sistēmas darbības traucējumu skaitu (piem., banānu audzēšanas sektorā Kanāriju Salās).

- **Zviedrija:** Ar darbu saistītie balsta - kustību sistēmas darbības traucējumi ir viena no piecām prioritārajām jomām Nacionālās Darba drošības un veselības pārvaldes pārveicējam triju gadu plānā. Iniciatīvu vidū ir jauni noteikumi par ergonomiku balsta - kustību sistēmas darbības traucējumu novēršanai, kamēr nesēn pārskatītie noteikumi par darbu ar displeju uzsver monotona darba jautājumu un kustībām, kas tiek, atkārtotas, darbojoties ar klaviatūru un peli.
- **Apvienotā Karaliste:** Šis jautājums ir atzīts par nopietnu problēmu, un tiek veikti pasākumi pastāvīgas likumdošanas ietvaros.

Mērī u noteikšana ar "AS" saistītu sūdzību samazināšanai

Lai gan tā vēl nav kļuvusi par ļoti izplatītu kopīgu pieeju, daļas dalībvalstīs ir noteikušas kvalitatīvos mērī us "AS" izplatības samazināšanai. Dānijā rīcības plāns kopā ar sociālajiem partneriem tiecas uz pusi samazināt darbu, kas atkārtojas. Zviedrija ir noteikusi konkrētu mērī i par 25% samazināt to sieviešu skaitu, kas dienienā cilā 15 kg lielus smagumus. Nīderlande vēlas ēturu gadu laikā par 10% samazināt sūdzību skaitu par 'AS', kas saistīti ar darbu ar displeja ekrānu iekārtām.

Informatīvās kampaņas par sūdzībām "AS" sakarā

Aptauja atklāja daudzu informatīvo kampaņu piemērus, kas bija vērstas uz "AS" un ar tiem saistītu sūdzību novēršanu. Daļas no tām ir valdību virzītas iniciatīvas, kas tiek organizētas kopā ar sociālajiem partneriem - darba devēju organizācijām un arodbiedrībām. Taču kampaņas regulāri organizē arī citas organizācijas, arī pašas arodbiedrības. Kampaņas var ietvert informatīvo materiālu sagatavošanu un izplatīšanu, semināru rīkošanu; inspektoru iesaistīšanu jautājuma nozīmīguma uzsvēršanai; īpašas nedēļas atvēršanu pasākumu rīkošanai. Tie var tikt vēltīti konkrētiem sektoriem vai arī konkrētiem traucējumiem/riskiem, tādēļ kā sāpes mugurā vai smagumu celšana. Zemāk ir aprakstīti daļi no piemēriem.

- **Beļģija:** Nacionālā rīcības komiteja darba drošības un higiēnas jautājumos būvniecībā iecerējusi veikt informatīvo kampaņu attiecībā uz atkārtotiem sastiepumiem būvniecībā strādājošo vidū.
- **Dānija:** Sociālie partneri ir izdevuši "AS" vadlīnijas tiem sektoriem, kurus skar šī saslimšana. Dānijas Darba vides pārvalde arī ir nosūtījusi informatīvo materiālu tiem sektoriem sakarā ar tās pasākumiem "AS" skaita samazināšanai. Informatīvās sanāksmes ir rīkotas gan centrālajā līmenī, profesionāļiem darba vides jautājumos un vietējā līmenī, to nozaru darbiniekiem, kur "AS" ir izplatīti.
- **Luksemburga:** 1999. gadā tika rīkota nacionālā apziņas līmeņa celšanas nedēļa.
- **Nīderlande:** 1999. gadā tika uzsākta valdības informatīvā kampaņa, kas adresēta ar displeju strādājošiem darbiniekiem un viņu darba devējiem. Visām kompānijām, kurās ir vairāk par 20 darbiniekiem tika izplatīti DC-ROM un lbukleti, lai liktu ar displeju strādājošiem darbiniekiem apzināties riskus un sniegtu informāciju par efektīviem pasākumiem, kas vērsti pret "AS".
- **Portugāle:** Rīkotas apziņas līmeņa celšanas kampaņas, kas adresētas darba devējiem un darbiniekiem.
- **Spānija:** Sagatavotas informatīvās lapiņas par konkrētām tēmām - tādām kā darbs ar kravām, īrmeņa stāvokli darba laikā, delnas kanāla sindroms un displeja ekrāni.

Iniciatīvās sadarbībai vai brīvprātīgie līgumi par "AS"

Ir vērojams plašs iniciatīvu klāsts sadarbībai vai brīvprātīgajiem līgumiem ar sociālajiem partneriem, kas parasti notiek sektoru līmenī, kur notiek aktīvi sadarbības pasākumi kopā ar sociālajiem partneriem.

- **Beļģija:** būvniecības nozarē notiek sarunas. Šo sarunu rezultātā var tikt panākta vienošanās iesaistīto pušu starpā par darba slodzes samazināšanu.
- **Itālija:** Tika parakstīta vienošanās attiecībā uz veselības jomā strādājošajiem (valsts sektorā) preventīvo sistēmu ietvaros attiecībā uz Pamatdirektīvu.
- **Nīderlande:** Sociālie partneri paaugstināta riska sektoros tiks uzaicināti apspriest konkrēta brīvprātīgā līguma iespējamību attiecībā uz 'AS'. Nīderlandes Zinātniskā veselības padome ir lūgta veicināt diskusiju un panākt zinātnieku vidū vienprātību attiecībā uz konkrētajiem atkārtotu sastiepumu faktoriem, kas ir saistīti ar darbu.
- **Spānija:** Valsts līmenī ir bijuši mēģinājumi izveidot sadarbību starp darba inspekciju un arodbiedrībām vairāku kampaņu norises gaitā par atkārtoto sastiepumu gadījumiem konkrētos sektoros (piemēram, gatavo apģērbu ražošanas sektorā un lielveikalu kasieru darbā), taču tā rezultātā nav sekojuši nekādi konkrēti pasākumi. Daļas autonomajos apgabalos ir plānots uzsākt virkni projektu konkrētos sektoros.
- **Zviedrija:** Nacionālās darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldes personāls jau daudzus gadus ir darbojies nozaru grupās kopā ar sociālajiem partneriem, piemēram, viesnīcu/restorānu jomā un vairumtirdzniecībā/mazumtirdzniecībā. Ar darbu saistītie balsta - kustību sistēmas darbības traucējumi (tai skaitā "AS") ir viens no jautājumiem, kurus risina šīs sadarbības grupas.

Citi izziņas avoti

Ziņojuma teksts pilnā apjomā angļu valodā ir pieejams Aģentūras mājas lapā:
<http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Iespējamu ziņojumu "Atkārtotie sastiepumi Eiropas Savienības dalībvalstīs", 32 lpp, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības Aģentūra, 2000., ISBN 92-828-8804-5 var pasūtīt EK Publikāciju Birojā EUR-OP Luksemburgā: <http://eur-op.eu.int>, vai arī pie tā tirdzniecības aģentiem.

Tāpat ir pieejams arī ziņojums "Ar darbu saistīti kakla un augšējo ekstremitāšu balsta - kustību sistēmas darbības traucējumi", 116 lpp. Bakls P., Devero J., Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības Aģentūra, 1999., ISBN 92-828-8174-1, cena 7 eiro (bez PVN). Pasūtīšanas kārtība tāda pati, kā augstāk norādītā.

ES informatīvā kampaņa par balsta-kustību sistēmas traucējumiem

'Uzgrīzes muguru ar darbu saistītiem balsta-kustību sistēmas traucējumiem' ir tēma Eiropas Nedēļai par drošību un veselību darbā, kuru 15 Eiropas Savienības dalībvalstīs rīkoja 2000. gada oktobrī. Aģentūra ir sagatavojusi ziņu lapas un citus informatīvos materiālus Eiropas Nedēļas atbalstam.
<http://osha.eu.int/ew2000/> ir tiešā saite, kas sniedz Eiropas Nedēļas informāciju.